

Bourdieu for begyndere

En læsevenlig introduktion til Pierre Bourdieus teoretiske univers

Lisanne Wilken: *Pierre Bourdieu*. Roskilde Universitetsforlag. 2006. 120 s., 140 kr.

Af Helle I.R. Møller

Inden for filosofi og socialteori orienterer man sig ofte efter giganter, der som tænkere er blevet nærmest paradigmatisk. Den franske sociolog Pierre Bourdieu (1931-2002) er netop en sådan gigant, som mange i dag "står på skuldrene af", og hvis tænkeredskaber stadig er udgangspunktet for centrale diskussioner om f.eks. social ulighed, marginalisering, kønsforhold og globalisering.

I sin introducerede bog til Bourdieus komplekse teoretiske univers, som indgår i serien *Samfundstænkere* fra Roskilde Universitetsforlag, har Lisanne Wilken valgt en fremstillingsform, hvor hun først præsenterer en skildring af Bourdieus liv og virke, der ikke bare skal give os en biografisk indsigt, men eksemplificere, at der eksisterer en logisk sammenhæng mellem Bourdieus (forskerens) baggrund, personlig som akademisk, og hans indfaldsvinkler til vidensproduktion, en sammenhæng, Bourdieu selv tager op og problematiserer i forbindelse med udviklingen af sin *refleksive sociologi*. Herefter præsenteres Bourdieus begreber: Habitus, felt, det udvidede kapitalbegreb og symbolsk vold, herunder også Bourdieus forståelse af magt, strategi og sprog, og disses indre sammenhæng. Afslutningsvis berøres den refleksive sociologi og dens nytænkning af f.eks. forskerens rolle i forbindelse med antropologiens feltmetode.

Wilkenes målsætning er at give en introduktion til Bourdieu for læseren uden den store forhåndsviden, og netop denne type tilgang – at tage Bourdieu for sig selv – giver læseren mulighed for at orientere sig i hans tænktning på en hurtig og effektiv måde. Men Wilken fravælger hermed en alternativ struktur, nemlig den komparative, som f.eks. Donald Broady prioriterer i sit værk om Bourdieus forfatterskab fra 1991. Tabet bliver her spændende sammenligninger mellem og diskussioner af f.eks. Bourdieus feltbegreb og Michel Foucaults *dispositiver* eller Ludwig Wittgensteins *livsformer*; Bourdieus praksisteori versus Anthony Giddens *strukturel teori* eller berøringspunkter mellem Bourdieus sociologi og Merleau-Pontys fænomenologi.

På trods af dette og det faktum, at værket umiddelbart virker lidt "pamfletagtigt" med sine blot 120 sider, formår Wilken dog at give en udmærket beskrivelse af de forskellige begreber med enkelte velvalgte empiriske eksempler som illustrationer, både fra Bourdieus egne feltarbejder i f.eks. Kabylien og Béarn og fra eget arbejde. Begrebernes inspirationsgrundlag er endvidere kortlagt i en nøgtern leksikalisk form, her kan f.eks.

fremhæves relationen mellem Bourdieus habitusbegreb og Norbert Elias psykologiske teori om habitus og Marcel Mauss teori om kropslig habitus og arbejds-habitus.

Wilken beskriver, i hvilket akademisk klima begreberne blev udviklet, og her er specielt beskrivelsen af Bourdieus opgør med strukturalismen, herunder hans forsøg på at skabe en relation mellem subjektivismen og objektivisme, godt udfoldet. Men skaber Bourdieu gennem begrebernes indre sammenhæng en relation mellem den sociale verden, hvor mennesker lever, og deres erfaringer af og holdninger til den samme verden? Her savner jeg dels en kritisk vurdering af Bourdieus teoribygning eller teoriproces, som Wilken benævner det, dels et udfoldet empirisk eksempel, som viser denne relation, og hermed også en operationalisering af disse redskaber i et samspil.

Wilken fremhæver Bourdieus opmærksomhed på iagttagers eller forskerens situerede rolle. Man fornemmer, at Bourdieu selv fremstår som en iagttagers-af-oven, der kan betragte de forskellige institutioner som f.eks. uddannelsessystemets udøvelse af symbolsk vold. Denne udøvelse af symbolsk vold medfører, at f.eks. akademikerbørn belønnes på universitetet, fordi de er udstyret med større kulturel kapital hjemmefra i forhold til arbejderbørn, hvilket er med til at fastholde den sociale ulighed. Men evner Bourdieu, i sin karakter af forsker, således at objektivere sin relation til det udforskede og til forskningen, trods det faktum, at han selv er et produkt af det franske uddannelsessystem? Kan han se, hvad ingen andre kan? Dette spørgsmål kommer aldrig til overfladen i Lisanne Wilkenes bog.

Trods den 'smalle' fremstillingsform, som formentlig har med serieformatet at gøre, er bogen velformidlet og absolut nyttig for en "Bourdieu-begynder".

Helle I.R. Møller er ph.d.-stipendiat ved Historisk Afdeling, Institut for Historie og Områdestudier, Aarhus Universitet.